

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

ha- Masa' le-E. Y. bi-shenat 381

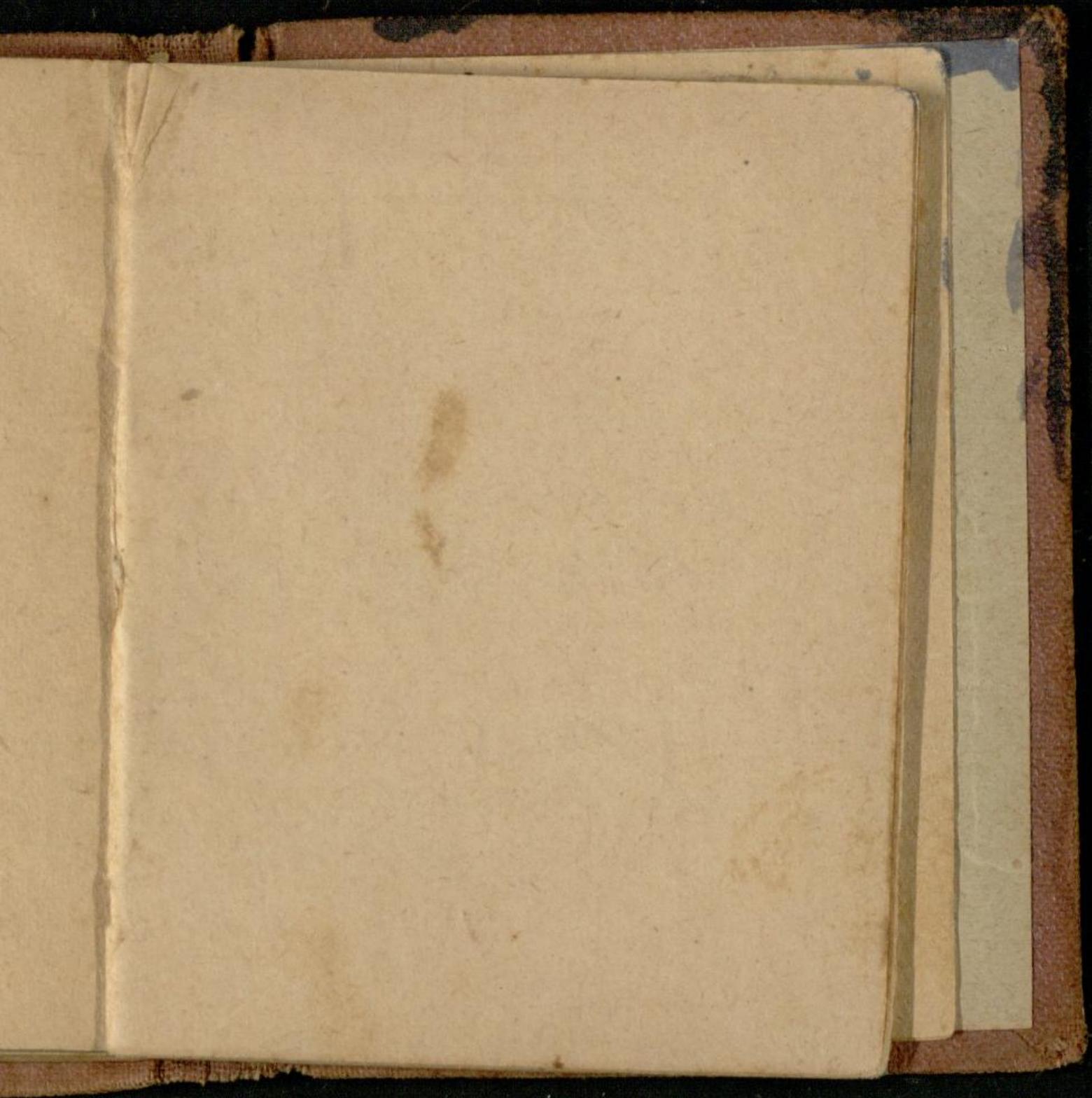
Horovits, Yeshayah

Lodz, 685 [1924/1925]

א"פ ש תנשב לארשי-ישראל עסמה

[urn:nbn:de:kobv:517-vlib-11709](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:kobv:517-vlib-11709)

המסע לארץ-ישראל בשנת שפ"א

ה' אלהי השמים ואלהי הארץ.
אשר לקחני מבית אבי ומארץ
מולדתי והביאני אל הארץ. הוא
יגדור לפניכם כל פרץ. ויהי
ביתכם כבית פרץ. אתם הבנים
בני. והבנות בנותי יצ"ו. כי הנני
דורש בשלום כולכם בכלל ובפרט.

ויהי' בעיני כל אחד ואחד כאלו
כתבתי בפרטות. ואח"כ תשלחו גוף
הכתב ליד בני הר' יעקב סג"ל.
להיות לו למשיב נפש. ותדרשו
בשלום כל מנהיגי ישראל בשבילי.
וכל בית ישראל ה' זכרנו יברך:
כבר כתבתי לכולכם כמה
מכתבים. כי היה ה' אתנו בים
וביבשה. אין שטן ואין פגע רע
ת"ל. רק השגחה פרטית מאת השם
יתברך לא חסרנו דבר! גם בים

הייתי מרוחם בעיני שר הספינה
לאדון ולפטרוֹן. והיה לנו בית
דירה חשובה לתורה ולתפלה: וכל
הימים שהיינו על הים כ"ב יום.
וסמך כי ה' אלהיך מביאך אל
ארץ ט'ו'ב'ה. ובאתי בר"ה
לטרבולא (טארבליס או טריפאליס
אשר בסוריא. דרומית מערבית
לאלעפפא) אשר שם מצב הספינה
לילך ליבשה: וה' עשה לנו נס
שבא עכוב להספינה. שלא הלכנו

לעיר טרבוליא. כי אלו הלכנו
שם היינו נשבים בגוף ובממון —
כי היתה שם מלחמה גדולה: בכך
חזרנו לאחור. וסבבנו הדרך לסוריא.
ורדף אחרינו גילא'ה (ספינה)
אחד עם בעלי מלחמות. והי
הציל אותנו. ב"ה וב"ש. שהוא שלח
רוח חזק אחורי ספינתנו שנלך
במרוצה. וספינה שלהם נתעכב. בכך
באנו לשלום במדינת סוריא. קודם
יוהכ"פ: ובאנו בעיר ואם בישראל

בק"ק חלד (צ"ל חלב. נקראת
האלעב בל"ע. ואלעפפא בל"א)
קודם חג הסכות: ועכבנו שם עד
יום ב' פרשת לך לך. והכבוד
הגדול. האהוה והריעות שהיה לנו
שם א"א לכתוב: והייתי יושב שם
כמו שהייתי יושב בק"ק פראג
לכבוד ולתפארת. ונפשם חשקה
לתורתו והיו משכימים ומעריבים
לפתחי: וכל לשונם לשון הקודש
וכל עת אשר דרשתי שם דרשתי

בלשון הקודש באר היטב:
אח"כ באנו לק"ק חמת
(אל-חמע). ומשם לק"ק דמשק
באנו יום א' פרשת וירא. והיא
עיר ואם בישראל. עיר גדולה
לאלהים למאד: ומאד הגדילו על
כל הכבוד. באופן שכל הקהלות
ההם כרתו ברית עמי. ובפרט
התלמידי חכמים „מים רבים לא
יוכלו לכבות את האהבה“: וכלם
אמרו קצין תהיה לנו בכל אשר

תצוינו: מה אומר: איני זוכה מצד
עצמי לכל הכבוד הזה. כ"א בזכות
קדוש ה' אבא מרי ז"ל: וברוך
ה' שזכיתי לאהבת בני ישראל
חחונים בגליל הזה. שהיא גליל
העליון כולל ארם נהרים וארם
צובא. ועדיין גלעד יגר שהדותא
(נקראת כעת אל ציף והיא
מצפה בעבר הירדן) קיים: ודרך
ארבעה ימים היא אור כשדים.
מקום שהושלך אברהם אבינו

והיה עומד על רגליו נעשה
שתי מעיינות. ושם דגים
מופלאים במראה כמו נזם זהב
בחרטומיהם. ואין רשות לשום אדם
לנגוע בהם. כי כן צוה התוגר
לכבוד ולתפארת אברהם אבינו ע"ה:
ובקהלות הנ"ל בכל ביהכ"נ חדר
של אליהו ז"ל. ובדמשק חדר
בתוך חדר ב"ה. אשר שם אליהו
הנביא נחבא. והעורבים מביאים לו
לחם ובשר: ועדיין החדר קיים. והנחת

ידי שם. והחור הולך בעומק בלי
תכלית לא נודע התחלתו: ופלא
גדול בזה החדר: אם נכנס שם
מנין הוא מלא. וכך הייתי שם עם
מנין. ואם יבואו שמה עוד עשרה
מנינים בפעם אחת הכל נכנס לשם.
ולא אמר אדם צר לי המקום:
ומעולם דלקו שם הנרות. גם אני
נדבתי ת"ל 5:

ואח"כ ביום ד' פרשה "ואקוד
ואשתחוה לה' אלהי אברהם אשר

הנחני בדרך אמת". באנו לצפת
בשלום: ונפלת לי לארץ ונשקתי את
האבנים ואת העפר. לקיים מה
שנאמר „כי רצו עבדיך את אבניה
ואת עפרה יחוננו" (תהלים ק"ב):
וכראותי חורבות גדולות בצפת ת"ו
אשר הם מעת החרבן צעקתי: ה"ה!
הוי. אוי. ואבוי! אדוני עד מתי
לא תרחם את ערי יהודה? ועל כל
זאת ברכתי את ה' בשמחה ובטוב
לבב. ונתתי הודיה על הנסים ועל

הנפלאות עין בעין: ובאנו בשלום
גופינו אף שהמעות נתדלדלו. כי
לא נשאר אף מעט מהרבה. כי
מיצוטא דמיצוטא לכמה סבות. סבה
העקרית: כי בעוה"ר מכה גדולה
בלי ערך יקרות המטבע שלהם:
מאה זהובים שלכם אין עושין כאן
שליש. כי בכאן זהובים ואדומים
וטאליר. כמו שהיה בשנים קדמוניות.
לא נתוסף עליהם פרוטה אחת:
השנית: כי רבה עלי ההוצאה. כי

הדרך רב. ובפרט כי הוצרכתי
לסבב עולם גדול מכל סוריא. והנה
עתה נעשה שלום בטרבילא: ובבואי
נשאר בידי ערך מאת ליב'ן טאלי'ר:
ואני ואשתי ת' א"א לנו בלי
משרת. הרי ג' נפשות יש. וכ"ז
שאני הי ת"ל לא ימנע מביתי
נכנסים ויוצאים. ואנחנו צריכים
ג' ליב'ן טאלי'ר בכל שבוע. ואף
זה בלי ויתור כ"א הוצאה בינונית:
והליב'ן טאלי'ר וטאלי'ר נקרא

ריא"ל. כלם שוויין. רק חלק מועט
יש ביניהם: והם בכאן ערך כמו
שהי' עולים בקדמת דנא בירושלים
עיה"ק. מחזיק לב' אשכ"ר
גדולים: כל האנשים אשר יבואו
שמה בע"ה. לא יעשו חלוף
מטבע בוויניציאה. כמו שעשיתי
ובאתי לידי הפסד גדול. רק יקחו
עמהם דוקאטין טבין ותקילין
ויתפרו אותם בבגדיהם להביא
לארצנו הקדושה:

ואדות מעמדי בא"י אודיע
לכם מה שקרה לי בדרך: בדמשק
באו אלי שני חשובים מצפת
תוב"ב. והקדימו בשלומי ובקשו
אותי ברחמים גדולים עבור הקהל
יצ"ו שאקבע דירתי בצפת ת"ו.
להיות להם לראש. והשבתי להם:
הלא דרכי הולך על צפת ת"ו
ושם נמתיק סוד יחדיו: אבל לבי
היה תמיד על ירושלים ת"ו:
ובתוך מעת לעת בהיותי מחוץ

לעיר דמשק. פגע בי שליח מיוחד
מירושלים ת"ו איש נכבד מראשיהם
ונכבדיהם וקציניהם. הוא האלוף
מהר"ן מק"ק פראנקפורט. אחיו
של מו"ה ישראל הענזיוס מק"ק
פראג. ובידו מגלה גדולה בתחנונים
מיושבו ירושלים ת"ל. שקבלוני
לאב"ד וראש ישיבה עד ביאת
הגואל: ונתנו כח למהר"ן לתת
לי שכירות. כל מה שלבי חפץ.
רק שלא יזוז ידו מתוך ידי עד

שאתקשר עמו. כי היה להם יראה
גדולה מאנשי צפת טובב"א:
ברכתי את ה' ונתתי הודיה
על שזכיתי להרביץ תורה בישראל
ובירושלים עיה"ק. ולהנהיג אותם
שיעבדו את ה' באמת ובתמים:
והנה כבודתי את ה' מהוני.
והשבתי לו שאיני רוצה לקחת
מהם שכירות. ובפרט כי בעוה"ר
הם חייבים בלא"ה חובות גדולות:
רק יתנו לי דירה חשובה ומהודרת

והיא דבר גדול. כי ת"ל נעשה
המקום צר בירושלים. כי קהל
אשכנזים בירושלים הם בכפל מקהל
אשכנזים שבצפת תוב"ב. ובכל יום
ויום מתרבים: ויש בקהל אשכנזים
כמה וכמה אנשים חשובים גדולים
בתורה: גם השבתי להשליח מוהר"ן
הנ"ל. שיתנו לי דירה חשובה עם
מטות וכסאות ושלחנות. לי ולאשתי
ת' עולמית ולא יחסרו: גם יתנו
עבורי כל נתינות המלך עולמית.

גם כל מה שיזדמן ח"ו. גם את
הוצאותי מצפת ת"ו כי רב הוא.
והנה יהיה לי ת"ל בית דירה
באה ומהודרת :

גם בא לשם חסיד גדול אחד
ועשיר גדול מקושטאנטינא.
ונתחבר לקהל אשכנזים. כי ירושלים
אף שהיא בחורבנה עתה היא משוש
כל הארץ. ושלוש ושלשה ומזונות
טובים. ויין מובחר מן המובחר.
ויותר בזול בירושלים מבצפת. וגם

קהל אשכנזים יושבים מסוגרים.
מה שאין כן בצפת ת"ו בעוה"ר
גזרות גדולות. כי הם יושבים על
שדה פרוץ מכל צד. וכל הספרדים
שבירושלים מתרבים למאד מאד.
ממש למאות. ובונים בנינים גדולים
ואנחנו חושבים כל זה לסמך גאולה
במהרה בימינו אמן :

ובזמן קצר. אי"ה. תשמעו כי
קהל אשכנזי יהי' קהל גדול ונורא
במאד מאד. כי ידעתי ת"ל. כי

רבים יבאו שמה וירצו להתחבר
לי: השם יתברך שמו יתן לי חיים
ובריאות. אעשה נפלאות בת"ת
ובהנהגות הצבור. אשר לא היה
להם הנהגה בתורה. ומכה זו בא
בעוה"ר לחרבות. אבל אהיה אי"ה
להם לרועה נאמן. ולמען ירושלם
לא אחשה: ואני אכתוב תמיד
למנהיגי פולין יצ"ו. ולחכמי
מנהיגי פיה"ם יצ"ו. וחכמי מנהיגי
אשכנזים יצ"ו. המעמד ומצב ומרבה

האמת והאמונה של תורה מכל

בכל כל:

ועתה אודיע לכם קדושת הארץ
בכאן צפת תו"ב שאמרו קבלה
מהאר"י ז"ל. והם אוהבים אותי
כנפשם ממש. אוכל להעתיק מה
שלבי חפץ. אך שההוצאות כבדים
עלי. שלא נשאר לי רק מעט:
והנה היום מכבדים אותי בחדוש
גדול. להעתיק כל דברי המגיד
שהגיד להרב ב"י ז"ל. ויש בו

כמה סתרי תורה סודות גדולות:
ויש בהם כמה מוסרים. וכמה
הנהגות. וכמה פרישות שהזהיר
אותו לא תאכל זה וזה. והזהירו
כמה מאכלות מותרות — כמו על
מאכלות אסורות:

והנה שלשה אלה גדולי עליון
היו בזמן אחד: מהר"י קאר"ו.
ומהר"ם קורדוביר"ה. ומהר"י
לוריא ז"ל. והיו ממש מלאכי ה'
צבאות. נתגלה לחם מגידים. מישיבת

נביאים. ומישיבת תנאים. וגם
אליהו ז"ל. ונקברו יחד כמו סגל
בבית הקברות. ונשקתי קבריהם:
והנה אודיע אתכם. שביום ה'
פרשת חיי שרה. הלכתי על בה"ק
הקדוש אשר בה. והוא קדש
קדשים: מי יוכל לשער ולספר
הקדושות למאות ולאלפים קדושים
משרתי עיון מקדמאי ובתראי
מנביאים ותנאים: בראשונה הלכתי
לקבר הושע בן בארי. והוא בנין

מפואר ומהודר. והיא ביבה
חשובה למאד. נתמלאה כולה אורה.
ובפני הביבה באר מים חיים.
ונכנסנו שם באימה ביראה ובקדשה
לתוך הביבה. ואני ואשתי תי
הדלקנו נרות על שם כלכם יצ"ו:
והתחלתי לדרוש מאמר:
„אמר הקב"ה לראובן. אתה פתחת
בתשובה חייך שבן בנך עומד
ופותח בתשובה ומנו הושע בן
בארי — שובה ישראל": והגדנו

הפטרת שובה ישראל בבכי.
והתפללנו להשם יתברך שיתן
בלבי ובלב כלכם יצ"ו. וזרעי
וזרע זרעי עד עולם. ובלב כל
ישראל לשוב בתשובה שלמה.
שלא יבואו עוד לידי חטא בעולם:
א"כ בני שמעו אל מוסר אביכם.
לב טהור יברא לכם אלהים
במוסר ובמדות. וכל חסידות כאשר
שמעתם מה מחבורי הזהרו—:

נחזור לענין הראשון —

ואח"כ הלכתי לקבר התנא
לויטס (נ"א אילא) איש כפר יבנה.
המוזכר בבכורות ובאבות: ואח"כ
הלכתי לקבר התנא החסיד ר'
יהודא בן אילעאי. ובתוך המערה
נקברים עשרים תנאים ותלמידיהם.
ושם ראינו המקום הר ציון ששם
הלל ושמאי ותלמידיהם. ור"י
סנדלר. ורשב"י ור"א בנו. ור'
יצחק. ור' אמי ור' יוסי בן קסמא.
ור' יהודא בן בתירא. ור' בנימין

בן יפת:

והנה באותו היום לא הלכנו
לשם. כי הייתי עיף מרוב הרים
וגבעות. מערת הצדיקים. והפכתי
פני מזה המקום. ובאתי למערת
אבא שאול שמושכב עם אשתו:
וחזרתי ביום ה' לעת התפלה (נ"א
לעת תפלת המנחה) לביתי;
והנני כותב לכם ע"ש פרשת
חיי שרה:

והנה אודיעכם כי גוסעים

אנחנו אי"ה ביום ג' הסמוך.
לירושלים עה"ק תוב"ב. בסדר ויתן
לך האלהים מטל השמים וגו'. והא
לך הסדר שנתנהג אי"ה: ביום א'
הסמוך בלך להמקום שהזכרתי.
קבוצת תנאים שמאי והלל. ויש
תפלה מיוחדת על כל צדיק וצדיק.
ועל קבר רשב"י לומדים הזהר
באימה וביראה ובדבקות גדול
אח"כ. לשמח את הלב: גם אני
אקח הזהר כי כמה נסים יאורעו

שם. כי צריכים ללמוד הוזהר
באימה וביראה ובדבקות גדולה.
ואח"כ לשמוח הלב שמחה רוחניות.
ולא שום אבלות ועצבות. כי
באלה הפך רשביי והוא בדוק
ומנוסה. ואח"כ נודרים נדרים
ונדבות ומתפללים תפלות:

ואח"כ ביום ג' נוסעים אנחנו
לאדמת קדש המקודש מכל. ירושלם
ת"ו: ולילה ראשונה נהיה בטבריא.
ונרחוק שם אי"ה בחמי טבריא.

ואח"כ נלך על קברות התנאים
שא"א להעלות על זכרון כלם. רק
אזכיר קצת מהם: ר"ע וחבריו
ותלמידיו. ור"ח ובניו. ועוד מאות.
ונלך לקברות שלהם. כי התנו עם
החמורים שלנו: וביום השבת פרשה
תולדות נשכים אי"ה בהשכמה:
ובשכם קבור יוסף הצדיק. ויהושע
בן נון. ועוד הרבה וגם ע' זקנים:
וביום ב' פרשה וזה שער השמים
נבא לירושלם אי"ה:

השי"ת אשר היה עמנו ויביאנו
לצפת תו"ב. הוא יהיה עמנו
ויביאנו לירושלים עיה"ק תוב'ב
לחיים ולשלום. ושם נעבוד את
ה' לשמור ולעשות ולקיים: אתם
בני יצ"ו הודיעו לכל אשר נפשו
השקה לאה"ק. שידור דירה בירושלים
עיה"ק תוב"ב. ולא יחשוב שום
אדם בלבו שאיעצנו כן בעבור
שאני אדור אי"ה שם. חלילה לי
ולזרעא דאבא! רק איעצו באמת

וּבְאִמּוֹנָה כִּי שֵׁם כָּל טוֹב. לֹא חָסֵר
דָּבָר וְהָעִיר מְסוּגֶרֶת וּמוֹקֶפֶת חוֹמָה.
וְהִיא מִקּוֹם גְּדוֹל כְּמוֹ לְבוֹב...
וְאַחֲכַי בִּרְכַתִּי כָל אֶחָד וְאֶחָד מֵכֶם
עַל הַסֵּיף בְּבִיהַכֵּינִי. וְאַחַר יִקּוּם
פּוֹרְקָן צוֹיְתִי לִיתֵן מִי שְׁבֶרֶךְ גְּדוֹל
לְקִיָּק פְּרָאֵג. וְנִדְבַתִּי נִדְרִים וְנִדְבוֹת:
וּבִירוּשָׁלַם עֲהֵיָק תּוֹבֵיב אֲרֵאֵה
לְקַבּוּעַ בִּרְכָה גְּדוֹלָה לָהֶם. עִם סֵיף
בִּיָּדִי וְגַם לָכֶם יִצְאוּ.
וְלֵאחֲרַי יִצִּיֵּאָה מִבִּיהַכֵּינִי הִיָּה

ועד גדול. והתאספו ובאו אלי כל
גאוני הקהלה. וזקנים יצאו וכל
חכמי הספרדים. ובקשו ממני פני
לדור בכאן: וכבר היו אצלי בחו"ל
כשקבלו אותי. ועתה באו לחלות
פני לדור בכאן. ודברו דברי
הבטחות שאין אני כדאי להזכירם.
וגם אני השבתי דברי ענוה ואמרתי:
„ כבר בחרתי בירושלם עיה"ק ת"ו
בנדר שלי". בקצור: תכף לאחר
האכילה קראו לדרשה שדרשתי.

ונתאספו כל החכמים ושלחו לי
שנית. האם א"א בענין אחר.
ויתנו לי דירה אצל בית המדרש.
והאשכנזים יתנו לי חמשים דוקאטין
לשנה": אמרתי ה"ו שאקבל שכר
רבנות באה"ק: ובענין דירתי
כרתי ברית ביני וביניכם עד
עולם. הלא אחי ורעי סמוכים
אנחנו. אמנם לא אוכל לשנות
מהסכמת מהר"ן הנ"ל שליח
ירושלם. אשר לא זה מידי.

וכמעט היתה מריבה גדולה. אם
לא דברתי כ"כ בענוה: ברוכים
אתם להי כלכם! ומה אני כי תלכו
אחרי?. אמנם קויתי לה'. כי מציון
תצא תורה הרבה בישיבה אי"ה.
כי יש בירושלם לומדים גדולים:
גם הגאון מו"ה מאניש יצ"ו כתב
אלי ברוב חסידות וענוה. והוא
ג"כ רוצה להיות כאחד מהם לבוא
ללמודי. וגם מחכמי ספרדים אשר
דרים שם. כי יש בירושלם יותר

מת"ק בעלי בתים ספרדים. ובכל
יום ויום מתרבים בע"ה:
שוב אודיעכם כי היום יום
א. הייתי במערת הצדיקים שמאי
והלל ותלמידיהם. ורשב"י ובנו
ר"א. ושם למדתי הזהר. ור"י
הסנדלר. ור' יוסי. ויתר התנאים.
אח"כ אבא אי"ה לירושלים צה"ק
תוי"ב. ושם אכתוב לכם כהנה
וכהנה מאה פעמים:
הנה מתחלה היה קשה לי

כמות לישב על החמור. אשר לא
נסתי מעולם. ועתה ת"ל למדתי
היטב לישב: הכלל שומר מצוה
לא ידע לאיש שום סבה המונעת.
כ"ז תגיד לאשר בדעתכם ליסע
לירושלם ע"ק טוב"ב. כן יהיה
ה' עמכם כאשר היה עמנו:

התפלה בכוונה ת"ל אין לה
ערך. הכהנים נושאים כפיהם בכל
יום. ואני זוכר בכם וממשיך ברכה
על ראשכם. מי יתן שיקיים

המרומם הנעלה הר"י (הר"ם) שמש
אשר צויתיו לזכריו מחמת שתיקה.
מן ב"ש עד לאחר תפלת ש"צ.
ובשעת קריאת התורה. ומובטחני
בו שיקיים דברי כי איש צדיק תמים:
בירושלם עיה"ק תוב"ב אראה
לעשות זכר טוב להחסידה אמכם
תנצב"ה: מענין מערת הצדיקים
חדושים גדולים ורממות המערות.
ואין כל אומה ולשון שולטת בהם.
אדרבה ישמעאלים מכבדים אותם:

חדוש אחד אכתוב לכב. שלא
הייתי יודע ולא ראיתי בשום
מדרש. כי יוכבד אם משה רע"ה
חייתה זמן רב ונכנסה ל"אה"ק
וקבורתה בטבריא: עוד ראיתי החדוש
בקבורת דר' אסי דיוקרת ז"ל. עתה
הוציאה תאנה שלא בעונתה. ואין
להאריך עתה. רק תדעו רוממות
ירושלים עיה"ק תוב"ב:
וזה ראיתי בעיני גם בעיני
גשמיים. אווזים ותרנגולים כמו

בפראג. וכ"ש פירות ויין. והי"ר
שתזכו כלכם לבא לירושלים עיה"ק
תוב"ב. לחיים ולשלום וכן כל בית
ישראל ונחזה ירושלים עיה"ק
בבנינה. והי"ר שיבנה ביהמ"ק
במהרה בימינו אמן כי"ר: כה עתירת
אביכם המצפה לישועתכם ולישועת
בית ישראל: נאום ישעיהו בן לא"א
מוהר"ר אברהם סג"ל הורוויץ.
חותם פה יום א' פרשת ויברכהו.

ף

ו

ס

בקרוֹב יופיע על-ידי הוצאתנו
הספר „חורב“ בעברית. מאת הרה"צ
ר' שמשון בר' רפאל דר. הירש
זצ"ל:

הספר הלז כבר נודע למדי
בתור ספר מאד נכבד. וראו מה
שכותבים על-אדותו גדולי-ישראל:
הרה"ח א. א. דר. הרכבי:
„...מי יתן ויתעוררו רבנים
ומטיפים להטיף לקח לבני
עמנו במדינתנו. עפ"י הספר

הזה. ועפ"י השטה המבוארת
בו. ואז ישוטטו רבים ותרבה
אהבת התורה ויראת ה'
הצרופה...":
הרה"ג ר' אליקים שפירא
אב"ד בהורודנה:
"...כי בדור הזה. אשר רבים
הלכו חשכים. יפתחו עיניהם
ויראו את הדרך הישרה. ולא
יעקשו נתיבותיהם...":
הרה"ג ר' בנציון שטרנפלד

אב"ד בבילסק:

„...והנה עצם הספר אי"צ
להטכמה כי כבר מפורסם בכל
תפוצות ישראל. כל הגדולות
והנפלאות אשר פעל הגאון
הצדיק המחבר זצ"ל: שהקים
מעפר את קרן הדת והיהדות
באשכנז. ודבריו הקדושים
בוערים כלכידים יוצאים
מלב טהור...“:

הרה"ג ר' דובער עליאש אב"ד

בקמיניץ:

„...פה ראיתי שושנה ושם

חזיתי חבצלת..“:

הרה"ג ר' הלל דוד טריוואש

אב"ד בוויילקי:

„...לא בא כבושם הזה

בימינו. עד כה בכרם בית

ישראל. לוא יואל ה' ויהי

„החורב“ ספר לעם אשר

בו יהגה. כי אז תרום קרן

התורה והאמונה. וכל פקידי

ה' וכבוד ישראל גם יחד...":
הרה"ג ר' יחזקאל ליפשיץ
אב"ד בקליש:

...כאותה חיה שיש ברקיע
שאות אמונה על מצחה ועליה
ישמחו כל ישרי לב. האות
הזה. נס הוא להתנוסס גם
על הר "חורב" של הגאון
רש"ר זצ"ל...":

הרה"ג ר' יצחק אלחנן ספקטר
אב"ד בקובנה:

...אשר בו הראה המחבר:
את כחו וגבורתו בכל מקצעות
התורה והמצוה. וברעיונות
קדושים ונעלים. ובחכמה
רבה אמונתו יקדיש ויעריץ
את דברי אלקים חיים.
עד כי כל איש ישראל
הקורא את אמריו כי נעמו.
ואשר ממקום קדוש יהלכון.
בנפש חפצה ובשמחה יקים
ויקבל לעשות את כל דברי

התוה"ק לאשרו בזה ובבא..":
הרה"ג ר' ירוחם לייב פערל-
מאן אב"ד במינסק:
...להועיל להדור החדש
לחזוק הדת והאמונה...":
הרה"ג ר' ישראל מאיר
מראדין. בעל "חפץ חיים":
...מאד נהניתי מהספר הנחמד
ומאמריו הנחמדים. ולדעתי
יועיל הספר הרבה לזכות.
לזכות לבני ישראל עמנו...":

הספרים שכבר יצאו לאור:
"רבי אברהם אבן עזרא / פתגמים"
בהוצאה מיניטורית ובכריכת בד.
"רבינו שבתי כהן (ש"ך) / מגלת עיפה"
על גזירות ת"ח ות"ט. עם תמונת
המחבר. ג"כ בהוצאה מיניטורית
ובכריכת בד:

בכל עניני ההוצאה לפנות:

A. RADZINER
ŁÓDŹ,
Kilińskiego 49.